

TÉMA 4 : Regionální konflikty

Sbírka materiálů

Muslimové v Thrákii

I. Politická kontrola menšiny - stálý cíl Ankary

Od podepsání Lausannské smlouvy a zvláště v posledních třech desetiletích je naléhavým cílem Ankary dosáhnout v regionu Thrákie výhradní a nesporné politické kontroly zdejší menšiny. Prosadit tento požadavek je společnou úlohou tureckého konzulátu v Komotini. Ti příslušníci menšiny, kteří se tomuto kurzu budou chtít vyhnout, budou vystaveni hrozbám a represáliím ze strany konzulátu.

Turecká strana, aby mohla vyvíjet tlak na ty, kteří se situaci brání, využívá skutečnosti, že většina muslimů má v Turecku majetek a chce tam nechat studovat své děti. Od začátku roku 1988 dostávala turecká politika proti menšině stále narůstající agresivní rysy. Na druhé straně uplatňovaly řecké úřady až do roku 1991 určité restriktce a tichou diskriminaci muslimů. Jediným výsledkem této politiky bylo, že několik úředníků zbohatlo, protože od zástupců menšiny brali úplatky za bezproblémové vyřízení jejich úředních záležitostí. Dne 14. 5. 1991 zesílila Mitsotakisova vláda stávající restriktce. Turecká propaganda to zkoušela představit jako úspěch své tvrdé linie proti Athénám, ale trvale se pokoušela o uklidňující působení na soužití obou etnik v Thrákii. Zavedení 3% překážky při parlamentních volbách ukončilo experimenty s nezávislými muslimskými volebními listinami. Od parlamentních voleb v roce 1993 je muslimská menšina zastoupena kandidáty, kteří jsou na volebních seznamech stran.

Kathimerini 16/05/2004

Ia. Události od roku 1990

20. ledna 1990 vyzvala koordinační komise menšiny k bojkotu školy a požadovala zavedení tureckých učebnic. Ve skutečnosti šlo ovšem o to, působit politický tlak na zvoleného Muftiho z Komotini ve prospěch Achmeta Sadika a Ibrahima Serifa, kteří stáli před soudem za politicky motivované delikty. 26. ledna 1990 byli v první instanci odsouzeni k 18 měsícům vězení. (30.2. 1990 byli oba na kauci propuštěni). Ve stejnou dobu byl v nemocnici v Komotini muslimem Hassanem Salim napaden a usmrčen Řek Angelos Solakidis.

Tato vražda a všechny dosavadní události zhoršovaly atmosféru. Navzdory policejnímu zákazu docházelo k různým incidentům. Demonstrace muslimů vyprovokovala protidemonstraci křesťanů a přitom byly rozbity výkladní skříně muslimských obchodů, aniž by došlo k dalším násilným zásahům proti menšině. Na křesťanské straně bylo více projevů slepého násilí. Turecko se snažilo z těchto smutných událostí získat politický kapitál a prostřednictvím dopisů od Yilmazu si všem vládám stěžovalo na mezinárodní úrovni na řecký stát. V reakci na to vyhostila řecká vláda tureckého konzula a jako protitah vypověděla Ankara řeckého konzula v Istanbulu. Při volbách v dubnu 1990 byl Achmet Sadik zvolen v Rodopi 35,28% a Faik Faikoglou obdržel v Xanthi 25,61% odevzdaných hlasů.

II. Série událostí v jedné mešitě v Thrákii

Až pozdě do noci zůstala napnutá atmosféra v horské obci Echinou v Xanthi po událostech, které se přihodily členům televizního štábu televizní stanice Alpha při pokusu o natáčení televizního seriálu „Archipelago“. Muslimští obyvatelé vesnice se domnívali, že herci zakázaným způsobem pronikli do mešity v oblasti a natáčeli tam urážející scény, přitom omlouvali své surové zásahy na televizní štáb, který musel uprchnout na místní policejní stanici a prosit tam o policejní ochranu. Hlavní představitelé televizního seriálu vypověděli, že se jen přiblížili k výklenku budovy vně mešity, aby se schovali před prudkým deštěm, tím odporují této verzi....

Případ se přirostl potom, co přišla skupina asi 500 rozhněvaných muslimů z vesnice a požadovala, aby jim byl vydán filmový materiál. Emoce se neuklidnily ani potom, když byly filmy předány zástupci obce (imámovi), místo toho se skupina dopouštěla násilí a pronásledovala herce a techniky až na policejní okrsek. Podle shodných výpovědí muslimů dala příležitost k jejich hněvu okolnost, že záběry pro seriál byly pořízeny uvnitř mešity a přitom jedna z hlavních představitelky byla při scéně, kde tančí břišní tanec, polonahá. Tato verze byla potvrzena také místostarostou Echinou, panem Houseinem Yazoutzi, který v rozhovoru pro časopis „Kathimerini“ tvrdil, že „nejméně deset osob vidělo, jak kamery zabíraly polonahou ženu při tanci“ a totéž vypovídal také policii.

Za zmínku stojí, že během doby, kdy se to všechno odehrálo, byla většina muslimů z Echinou shromážděna k modlitbě v sousední mešitě, aby oslavila Seker Bairam (což je svým významem svátek tak významný jako jsou Vánoce pro křesťany). K jejich hněvu přispělo pravděpodobně to, že o uvedené události slyšeli. Ve včerejším vysílání zpráv stanice Alpha však byla veškerá obvinění popřena a lidé odpovědní za seriál ujišťovali, že nejenže žádný herec nevstoupil do mešity, ale že kvůli prudkému dešti byly odloženy všechny venkovní záběry. Každopádně se dostala věc před soud, protože starosta Echinou a imám mešity podali oznámení kvůli urážce náboženských symbolů. Nakonec bylo vydáno také vládní komuniké. Jak vysvětlil pan Antonaros, byly oficiální pozice řeckého státu ovlivněny neomezeným respektem ke zvláštnímu charakteru sakrálních míst všech zařízení pro věřící.

III. Bariéry a tabu

Jméno „Echinou“ nemělo pravděpodobně ještě včera pro většinu lidí význam (pravděpodobně bylo proto v médiích špatně vyslovováno i psáno), to platí především pro ty, kteří se narodili pod hranicí Tempe-Tals a dosud zde žijí a kteří náhodou nevykonávali vojenskou službu na severu země. Když si jako turisté vyberou místa jako Thassos nebo Samothrake, budou pravděpodobně cestovat rychle přes zemi, aniž by si ji prohlédli nebo měli nějaké zvláštní tušení. Slovo „Pomacke“ nemá pravděpodobně velký význam a možná proto o něm ve zprávách nikdo neslyšel. Stejně tak slovo „zábrana, závora“ nemá význam, a to nejen mezi mladými. Starší ještě vědí něco o tomto tabuizovaném tématu národní ostudy. Až do vstupu Řecka do EU v roce 1996 existovala zřetelná bariéra a její oddělovací funkci pocítil domorodec (a to i uprostřed dne) stejně tak jako turista, oba museli u armády nebo na policii žádat o povolení. A to všechno proto, že ve skutečnosti nebylo několik občanů Řecka uznáno jako rovnoprávní občané.

Co se dnes spojuje se jménem „Echinou“, potom, co o něm bylo nedostatečně a povrchně informováno v médiích? Je snad uloženo jako název pro fanatiky, lidi s určitým náboženským vrtochem, kteří se

zastavili v minulosti a byli vyloučeni z našich úžasných evropských vymožeností? Pravděpodobně se to přesně stalo, neboť to, co bylo naznačeno televizí, bylo přesně opakováno několika tzv. experty pracujícími v televizních tematických vysíláních v Athénách. Ukázalo se však, že síla vzpomínek těchto expertů nesahá

příliš daleko zpět a útoky křesťanů na Kinosu, spalování knih „urážejícího obsahu“, záležitost s rotundou v Thessaloniki atd. nejsou se záležitostmi spojovány.

Závora v horách u Xanti už neexistuje. Není ale jisté, že zmizela také z našeho myšlení, především z hlav těch, kteří pod pojmem Řecko vidí jen lesk a pohodlí Athén. Kdo s „civilizační domýšlivostí“ a pohledem obyvatele hlavního města navštíví vesnici a myslí si, že každý problém se dá vyřešit desetieurovou bankovkou jako spropitným pro „domorodce“, ten si může být jistý, že zakopne o závora, kterou si nese sám v sobě.

IV. Aténský syndrom strachu

Událost sama by neměla žádný význam, kdyby nebyla toho druhu (podle toho, jak se s ní zacházelo), že u nás vyvolávala vzpomínky na dobu, kdy athénská elita byla při řešení řecko-tureckých vztahů stále pod vlivem „syndromu Finska“ (tzn. jako v dobách tzv. „fynnizace“, když finská politika brala stále ohled na zájmy někdejšího Sovětského svazu).

Neznáme bezprostřední fakta, ale nemáme důvod pochybovat o vylíčení skutečnosti herci, kteří byli vystaveni násilí a kteří byli ohroženi muslimskou skupinou v Echinosu (Xanti). Film mešitu neurážel.

Ale i kdybychom mohli přijmout fakt, že někdo reagoval bez přiměřeného respektu, přesahuje síla reakce muslimů každou míru.

Někteří lidé se diví, jak je možné, že herci byli na počátku v Echinosu vítáni a pak ze dne na den byli napadeni. Odpověď nám dají dějiny. Osmané, kteří mají ve svém osobním jednání dobrou vůli, se radikálně změní, když vystupují ve skupině. Totéž se přihodí u všech národností, a to tím snadněji, čím méně rozvinutá je individualita jednotlivce. Kromě toho je jasné, že zázemí západní Thrákie je výbušné.

Zdá se, jako by zde byla výbušná nálada, která se ukáže při první vhodné příležitosti, a to aniž by účastníci této záležitosti museli počítat s potrestáním. Řecká menšina, např. v Imvrosu, by neměla myslet ani na to, aby udělala něco podobného, zvláště proto, že musela prožít ještě mnoho horšího a protože velmi dobře ví, co znamená útlak a strach.

To nejdůležitější na celé této záležitosti je způsob, jak vláda v Athénách reagovala. Vláda dělala všechno, co bylo v její moci, aby případ tak rychle, jak jen to bylo možné, odložila. Bylo jasné, že se chtěla vyhnout tomu, aby příslušné místní orgány stíhaly osoby odpovědné za propuknutí násilí, naopak se snažila tyto odpovědné osoby posuzovat mírněji, přičemž nutila oběti, aby se omluvily!

Stejná atmosféra byla navozována v televizních kanálech. Symbol strachu, dobře schovaný v ideologickém balení, zachvátil vládu a s ní všechny politické strany ve stejné míře a byla tím poznamenána dokonce i řecká zahraniční politika. Jestliže budeme posuzovat výsledek a stav věci:

v době, ve které Ankara vyžaduje „ano“ z Atén a Nikosia potřebuje stále více, nezalekne se Turecko toho, že provokuje v egejské oblasti a zdráhá se politicky uznat Republiku Kypr. Řecko nemá naproti tomu ani odvahu zřetelně hájit a zastupovat své pozice, ačkoliv je to v souladu s mezinárodním právem a podepsanými smlouvami.

Z němčiny přeložila: *Milena Zbranková*

